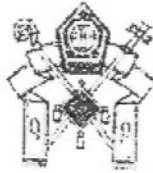

ՄԱՅՐԱՊԵՏԻ, ՊԱՏԵՐԱՔ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՅՐ ԱՅՈՒՄԱՐԻ ԷՋՄՆԱԾՈՒ

SUPREME PATRIARCH
CATHOLICOS
OF ALL ARMENIANS
MOTHER SEE OF HOI Y FTCHMLADZEN

Թիվ 1098

8 հունիսի, 2014 թ.

ՍԵՃԱԶՆԻԿ
ՏԻԿԻՆ ԸԱՄԻԱ ՖՈԼԿՈ ՉԻԼԻՆԿԻՐՅԱՆ

Սիրելի Տիկին Չիլինկիրյան,
Համայն հայության նվիրական սրբավայր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից
Հայրապետական Մեր օրհնությունը, ջերմ շնորհավորանքներն ու
բարեմաղթանքներն ենք բերում Ձեզ՝ ծննդյան նշանակալի 100-ամյա հորեյանի
առիթով:

Դուք աստվածաշնորհ կյանքի երկարամյա ճանապարհ եք անցել, վերապրել
Հայոց Տեղապանությունը և մեր Իսթաթապոր ժողովրդի հարության հավատքով ու
զորությամբ շարունակել Ձեր ընթացքը եկեղեցանվիրումով, հայրենասիրությամբ ու
ազգասիրությամբ: Մեծ Եղեռնի նահատակ Ձեր հոր մեր ժողովրդի տաղանդաշատ
զավակ Ռուբեն Սևակի հերոսական ոգին եք կրել, որով հաղթահարել եք
մեղություններ ու դժվարություններ և փրեցյալ ծնողի սրբալույս օրինակով միշտ
հավատարիմ մնացել Քրիստոսառուր մեր հավատքին, ազգային մեր սրբազան
արժեքներին: Ուրախություն եր Հայոց Հայրապետիս համար, որ հայոց հոգևոր
կենտրոնում՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում, Տիար Գրիգորյան Չիլինկիրյանի կողմից
իր բարձրադաստ գեղատաղանդական Խավաթածուխ և Ռուբեն Սևակի արխիվի ազնիվ
նվիրատվությամբ բացվեց Ռուբեն Սևակի թանգարանը, որով Սուրբ Էջմիածին
այցելող ուխտավորներ հնարավորություն ունեն ծանոթանալու արժանավոր
հայորդու հիանալի աստղծագործություններին:

Այսօր Դուք Ձեր ծննդյան 100-ամյակը դիմավորում եք Ձեր հանդեպ մեր
ժողովրդի զավակաց սիրտ մեջ, արվեստի, գրականության, նոր սերնդի կրթության
առաջելության մեջ ներդրած Ձեր գնահատարժան մեծ վաստակով:

Ի խորոց սրտի վերադին Մեր շնորհավորանքներն ենք բերում Ձեզ և հայցում
Բարձրյան Ստտժո հանապազ օրհնությունը: Թող Երկնավոր Տերը Ձեզ միշտ պահի ու
պահպանի Իր ամենախնամ Սուրբ Աջի հովանու ներքո շնորհելով ցաջառողջություն
և ամենայն բարիք:

Օրհնությամբ

ԳՐԻԳՐԻՆ Բ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՇԱՄԻՐԱՄ ՍԵՒԱԿԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄԸ

Յուլիս 10ին Շամիրամ Սեւակ դարձաւ 100 տարեկան: Կիրակի Յուլիս 13ին նշուեցաւ անոր դարադարձը: Գեղարձէմ, առոյգ, լեզուանի, ծնողներուն յիշատակով վառ անձնաւարութիւն մը: Թէեւ տեսողութիւնը կը դաւաճանէ իրեն, նոյնպէս ալ շնչաուսթիւնը, սակայն, ջերմութեամբ կը յիշէ մօր խօսքերը՝ թէ ինչպէ՞ս Ռուբէն Սեւակի ծնողները գծկամութեամբ ընդունած են Ռուբէն Սեւակի գերմանացի կեանքի ընկերուհի՝ Լամմիի (Հելէն) Արէլի ընտրութիւնը. ինչո՞ւ՝ Ալիսլորի մէջ գեղեցկուհիներ կը սպաււկին (Ռուբէն Սեւակի ծննդավայրը): Անոյր նոյն գծկամութեամ կը հանգիսի Լամմիի ծնողներուն սրտոպային: Թոյ՞ս՝ իրենց գերման բանվանոց սպիկը՝ արեւելքցի Հայտ սիտի սիրահարէր Խոյ կը նրշանակին այս խօսքերը՝ սէր եւ մահ: Թ. Սեւակ երգեց սէրը եւ նախազգաց մահը: Շամիրամ սրտոպն է սիրոյ եւ մահուան դէմ սրայբարին, կենդանի յիշատակ:

Յովհաննէս Չիլինկիրեան, Թ. Սեւակի հարարորդին, որ պլխաւոր ներկաներէն էր Շամիրամի տարեդարձին հանդիսութեան, անդրադառնալով Շամիրամի կեանքին, յիշեցուց որ մայրը ծաննի մերժեց իր դաւաններուն գերմաներէն ուրփոյնը, որա՛հետեւ ան Գերմանները մեղսակից կը համարէր Հայոց Ցեղապանութեան: Միս կոպմ, ոսկոյն, Շամիրամ չէ կրցած նաեւ հացերէն սպովի, որա՛հետեւ մօր գիմունը 1915ին Աեւոթա Անպանեանին, սպարդին մնացած է ան յիշեցուց նաեւ, որ Լամմի Արէլ, բուզմիցս դիմած է գերմանական կառավարութեան, Պոլսոյ գեապանութեան, իր

տարադրեալ ամուսինը ազատելով եւ Պոլիս վերադարձնելու համար Սեւակն, սպարդին մնացած են անոր բոլոր միջամտութիւնները:

Պէտք է յիշել, որ Զ. Չիլինկիրեան բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ ունի Ռուբէն Սեւակի կեանքին ու գործին նուիրուած, սլամուագիտական եւ քաղաքագիտական ուսումնասիրութիւններ՝ թրքական ժրտագիտութեան մասին: Ան հիմնած է նաեւ Թ. Սեւակի տուն-թանգարանը Գանձը-սիւ-Մէրի մէջ, որ անցեալ նոյեմբերին տեղափոխուեցաւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ստանալով «Ռուբէն Սեւակի անուան թանգարան» անուանումը:

Յովհ. Չիլինկիրեան եւ Շամիրամ Սեւակ (ճառած), ետեւը աջէն ձախ՝ Յակոբ Աւագեան Յովհ. Չիլինկիրեանի դուստրերը՝ Շամիր Աւագեան եւ Անի Սրմաքէշ

Տարեկարձի հաւաքին ներկայ էին շուրջ 25 հոգի՝ Տարօն Սպիտակ, Ընթերէնեան, Հայաստանի Հանրապետութեան Մարտիրոյ փոխհիւպատոսը, Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Շամիր Աւագեան, Տիկին Անի Սրմաքէշ, Վահէ Հազմասարեան, Նիսի հոգեւոր հովիտ Գրիգոր Արղ. Խաչատրեան, Նիսի ծխական խորհուրդի անդամներ եւ բազմաթիւ հրաւիրեալներ:

Հանդիսութեան ընթացքին, Մանուկ Աբամեան (Սիամանթոյի քրոջ թոռնիկը) ընթերցեց Ռուբէն Սեւակի «Վերջին Հայերը» բանաստեղծութիւնէն հատուածներ: ■

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՅԵՐԸ

«Եարիճա՛ն, հա՛յ, հօ՛յ, հա՛յ, Աստուած չիկայ,
«Եարիճա՛ն, հա՛յ, հե՛յ, Հայութիւն չիկայ,
«Հեռուի եարերուն սըրտիկը խօսի...»

Շըրջանակ կազմած բոլորն ուս ուսի՛,
Հա՛յ, հե՛յ, սիրտ սըրտի կը պարե՛ն, կ'երգե՛ն,
Ծերունի՛, տըղա՛յ, հա՛յ, հե՛յ, իրենք են,
Պանդո՛ւխտ Հայերը...

Ո՛չ մարդ, ո՛չ բանուոր, հասարակ գըրա՛ստ,
Կը ճօճեն մարմինն, ու մուճակնին հաստ
Կը ծեծէ օտար երկրին հողը տար:
«Ափ մը հայրենի հող ո՛վ պիտի տար,
«Հա՛յ, հօ՛յ, Հայաստա՛ն, քու հողդ է հալա՛լ...»:
Կ'երգեն պարելով, բայց կ'ուզէին լա՛լ
Թըշուա՛ն Հայերը...

Հարս ունինք, մեզի հարսները չիկայ...
Սուգ ունինք, մեզի սըգաւոր չիկայ...
Ո՞ր մեղքին համար, ո՞վ է անիծեր
Հինգ հազար տարուան այս խեղճ ազգը ծեր...
Չո՞րս միլիոնին մէկ ապաստան չիկայ,
«Եարիճա՛ն, հայ կայ՝ Հայութիւն չիկայ...»
Կ'երգեն Հայերը...

/.../

Տեսա՞ր դուն մեռած գիւղերն անխըռով,
Հիւղերը փըլած՝ կարմիր պատերով,
Հողմաղացքներ լո՛ւտ թեներով կոտրած,
Ծերուկ դիակներ սարին վրայ կորա՛ծ,
Մատուներնին աւե՛ր, զըրկուած խունկէ...
Ա՛յս, հո՛ն է, հո՛ն, մեր հայրենիքն, հոնկէ՛
Կու գան Հայերը...

/.../

Մի՛ դըպիր անոնց հոգւոյն փըլուցո՛ւն.
Անոնք կ'անցնին լո՛ւտ գաղտնիքով լեցո՛ւն,
Անոնք գիտեն թի՛ր պաւմութիւններ մութ,
Անո՛նց որ կորան արեան մէջ տըղմո՛ւտ,
Կախաղաններու քաջե՛ր համօրէն...
— Հազար մահով ծանր՝ Կենդանի-Մա՛հն են
Ապրող Հայերը...

/.../

Ո՛չ, ո՛չ: Արշալոյսն իրենց պիտի գա՛յ...
Ու եթէ՛ չի գայ աւօտն ապագայ՝
Պիտ՛ կոուին: Մինչ ե՞րբ... Մինչեւ յափտեա՛ն:
Ու երբ դեռ երկրի վրայ Ազատութեան
Համար մեռնին ա՛փ մը մարդեր չընչի՛ն,
Անոնք պիտ՛ ըլլան Մարդկութեան վերջի՛ն,
Վերջին Հայերը... ■

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ, (1910 - Հատուածներ)

ՇԱՄԻՐԱՄ ՍԵՒԱԿ 100 ՏԱՐԵԿԱՆ

ԿԵՆԴԱՆԻ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի Յուլիս 13ին, Գոթ տ'Ազիլի Գաներ-սիտ-Մէր քաղաքին մէջ նշուեցաւ ծննդեան 100րդ տարեդարձը նահատակ բանաստեղծ, բժիշկ Ռուբէն Սեւակի դատեր՝ Ծամիրամ Սեւակի: Յատկանշական, խորհրդանշական 100ամեակ: Յեղասպանութեան տարիքը: Ընտանեկան նախաձեռնութեամբ կատարուած այս տարեդարձի հաւաքը կրնար եւ նշուիլ համազարդութիւն կարգով: Պէտք էր նշուէր համազարդութիւն կարգով: Ծամիրամ Սեւակի 100ամեակը պատահական 100ամեակ մը չէ: Եզակի երեսոյթ է որ 1915ի նահատակ բանաստեղծի մը դուստրը 100 տարեկան ըլլայ, Յեղասպանութեան 100ամեակին:

Ծիշոյ է, որ իբր տատապանք, իբր ցաւ, ամէն վերապրող նոյն ցաւն ու տատապանքը ապրած է: Վերապրողներու ցաւին միջեւ որեւէ միջակցութիւն չի կրնար ըլլալ: Այսօր վեր կ'առնուի Ծամիրամի 100ամեակը իբր եզակի երեսոյթ՝ վերյիշելու, խորհրդանշելու համար բոլոր վերապրողներուն նախադասքը: Ափ մը վերապրող մնացած է, Ծամիրամը կը հանդիսանայ բոլորին ներկայացուցիչը: Ան իր անձին մէջ կը խտացնէ թէ՛ վերապրողը, թէ՛ Ռուբէն Սեւակի ժառանգութիւնը, թէ՛ Յեղասպանութեան 100ամեակը: Ան վկայն է Յեղասպանութեան: Եղեոցին 100ամեայ պատկերը, խորհրդանշը: Նահատակ բանաստեղծին դուստրը կեանքի, վերապրումի, գոյատեւումի, պայքարի խորհրդանշն է: Թուականներու զուգահիշութիւնը ցնցիչ ուժ մը կու տայ երեսոյթին:

Արդի քարոզչական արհեստագիտութիւնը կը փնտռէ պատկերը, խորհրդանշը տպաւորելու ամբողջը, յիշողութիւնը: Կը փնտռէ խտացեալ խօսքը, պատգամը: 100ամեակի սեմին, Ֆրանսահայ համայնքը, կազմակերպութիւնները դեռ կ'անտեսեն այն ինչ որ բնականօրէն տրուած է, գոյութիւն ունի, հասած պտուղի նման, որ պէտք է ծառէն քաղել՝ Ծամիրամը: Ծառեր կը սպասէին որ այս 100ամեայ տարեդարձը ստանար համազարդութիւն հանդիսաւոր ընդունելութիւն: Մոնսէրրա Քապայէն Հօտել Intercontinental-ի մէջ հիւրասիրութիւն կ'արժէ, իսկ Ծամիրամ Սեւակ մը անկէ ինչո՞վ պակաս արժէ:

Բարեբախտաբար, Ծամիրամի ընտանիքը, ծննդեան 100ամեակի հանդիսութեան հրաւիրած էր Գոթ տ'Ազիլի շրջանի համայնքի պատասխանատուները՝ ծխական մարմին, CCAF-ի ներկայացուցիչ եւ Մարսիլիոյ հիւպատոսի տեղակալ ու տեղական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ: Բարեբախտա-

բար, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինէն Վեհափառը յղած էր ուղերձ մը, Հայաստանի դեսպանութիւնն ու թեմը՝ նմանապէս: Բայց այս բոլորը մնացին ընտանեկան, պարագայական հաւաքոյթի մը նախաձեռնութեան սահմանին մէջ:

Յեղասպանութեան 100ամեակը քաղաքական դատի հետապնդում է, պատմագիտական ուսումնասիրութիւններու դաշտ, յիշողութեան կեդրոններ ստեղծելու առիթ: Ծամիրամ Սեւակը ապրող յիշողութիւն է, շնչող կոթող: Երիտասարդութեան համար, նոր սերունդներուն համար շփում է, ապրում է, դաստիարակութիւն է: Ծամիրամը կենդանի խօսուն վկան է Յեղասպանութեան, նահատակ գրողներուն, իր հօր՝ մտաւորական, բանաստեղծ, բժիշկ՝ Ռուբէն Սեւակին:

Եթէ այս պահուն չըլլար Ծամիրամը՝ ո՞վ այսօր պիտի յիշէր Ռուբէն Սեւակը, եթէ չըլլար Սեւակը՝ ո՞վ պիտի յիշէր նահատակ գրողները: Պահը կը թելադրէ գնահատել հասարականը մեկնելով անհատականէն, ապրումը՝ զօրացնելու համար յիշողականը, գեղարուեստականը՝ ամրապնդելու համար պատմագիտականը: Իսկ դեռ մենք պէտք է յայտնաբերենք Ռուբէն Սեւակը.

*Ու երբ դեռ երկրի վրայ Ազատութեան
Համար մեռնին ա՛րի մը մարդեր
չընչի՛ն,
Անոնք պիտ' ըլլան Մարդկութեան վերջի՛ն,
Վերջին Հայերը...*
(Վերջին Հայերը - Ռ. Սեւակ)

Ժ.2. ■

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՅԵՐԸ

«Եարիճա՛ն, հա՛յ, հօ՛յ, հա՛յ, Աս
«Եարիճա՛ն, հա՛յ, հե՛յ, Հայութիւն
«Հեռուի ետերուն սրբոյնը խօսի...
Ծրոջանակ կազմած բոլորն ուս ուխ
Հա՛յ, հե՛յ, սիրտ սրբոյ կը պարե՛
Ծերունի՛, տղա՛յ, հա՛յ, հե՛յ, իր
Պանդո՛վստ Հայերը...

Ո՛չ մարդ, ո՛չ բանուոր, հասարակ
Կը ճօճեն մարմինն, ու մուճակնին է
Կը ձեծէ օտար երկրին հողը տար:
«Ափ մը հայրենի հող ո՞վ պիտի տ
«Հա՛յ, հօ՛յ, Հայաստա՛ն, քու հող
Կ'երգեն պարելով, բայց կ'ուզէին լս
Թըշուա՛ն Հայերը...

Հարս ունինք, մեզի հարսներ չիկ
Սուգ ունինք, մեզի սրգաւոր չիկայ.
Ո՞ր մեղքին համար, ո՞վ է անիծեր
Հինգ հազար տարուան այս խեղճ
Չո՞րս միլիոնին մէ՛կ ապաստան չի
«Եարիճա՛ն, հայ կայ՛ Հայութիւն չի
Կ'երգեն Հայերը...

/.../